

PROSA

pentru

MENTE, INIMA ȘI LITERATURA.

Nr. 40.

Duminică 1. Octombrie.

1839.

O m u l.

ПентрѸ чеї, кѸрор ле плаче а кѸцета шї а жѸдека; — іар пентрѸ аліці тот артиколѸ є фѸрѸ фолос.

BCU Cluj / Central University of Cluj

ОмѸл сокотїт дѸпѸ натѸра са трѸ-пеаскѸ шї сѸфлетеаскѸ, антре тоці аз-кѸіторїї пѸмѸнтѸлѸї стѸ пе тѸрапта чїа маї 'налтѸ, шї нїкѸїрї нѸ'шї афлѸ шї-ешї асїмена. Пе немѸрїніта скарѸ а зї-дїрїлор віецїїтоаре шї ансѸфлещїте єл стѸ ан мїжлок, шї ампреѸнѸ лѸмеа дѸхѸрї-лор кѸ преа нѸмѸроаса ампѸрѸціє авїецїї-тоарелор. Ёл єсте Ѹн арборе ан єсє кре-скѸторїѸ, анкоронат кѸ чеа маї фрѸмод-сѸ короднѸ а Ѹнеї пѸсємїрї маї новїле де кѸцете. Ёл прїн ачєаста віне ан рѸ-денїє кѸ анѸерїї, шї прїн мїнтеа са ісѸ дескїде лѸї ампѸрѸціа адєвѸрѸлѸї. АнѸе-рїї сѸнт фїїнѸе маї кѸрате, каре азкѸїєкк о лѸме маї бѸнѸ; шї оамєнїї сѸнт ан-Ѹерї антрѸпаці, карїї кѸ остєнєлѸ шї кѸ пашї лѸнєкѸторї нѸзѸїєкк а ажѸнѸе прїн ачєастѸ вале пѸмѸнтєаскѸ пїнѸ де грєѸтѸці ла о лѸме маї бѸнѸ.

Нїчї жог, афарѸ де дѸхѸл нострѸ нѸ єсте нїмїк, че нѸ с'ар цїнеа немїжлочїт де пѸмѸнт. ПѸмѸнтѸл єсте мѸмѸ Ѹнї-берсалѸ а ле тѸтѸрор лѸкрѸрїлор каре ле подартѸ; шї єл прїїмещє ла сїне іарѸшї пе тоате пе каре леаѸ нѸскѸт. Віецїї-тоаре шї кїпѸрї оменєщї сѸ рїдїкѸ дїн-тр'анса, ка шї плантєлє, сѸ хѸзнєск де ла дѸнса, шї іарѸш каа пѸтрєзїнда шї дѸнда ампрѸщїата са пѸлєрє спрє нѸ-трїрє шї амєрѸкѸмїнте алтор плантє шї зїдїрїлор че трѸїєск. НѸмаї пе дѸх нѸ'л нащє пѸмѸнтѸл; нѸма сѸфлетѸл нострѸ нѸ єсте прѸнк ал пѸмѸнтѸлѸї; єл сѸ цїне де о маї 'налтѸ пласѸ а фїїнѸелор. Ыша дар єл нїчї нѸ сѸ поате антоарчє ла пѸмѸнт, чї мерѸе андѸрѸпт ла ісѸв-рѸл прїмарїѸ але дѸхѸрїлор шї рєноїт пѸ-щєщє ан сѸфера лѸкрѸрїї, каре ва сѸ іо аратє ан немѸсѸрата ампѸрѸціє а зїдї-рїї ачєла, дела каре пѸрчєдє тот че єсте.

Партєа чєа маї марє а омѸлѸї є до-біток; пентрѸ оменїрє *) аз адѸс дѸнса ан лѸме сїнгѸр пѸтїнѸа **) каре трєбїє

*) Humanitas

**) Facultas.

маї антжі к8 остенеалз ші сілінуцз а сз десволбі ші а сз к8латіва.

Ом8а сз тот фаче (fit) нек8рмат. Песте тоатз віаца довіток8а вреа сз домнеаскз песте ом, сімціріле песте д8х. Сімціріле не траг ан жос не'нчетат ат8нчі, к8нд д8х8а нзз8іеце кзтрз челе 'наате. Де аічі сз поате прічене, к8м сз антжмплаз, к8м кз ла ом аічі жос маї в8ртос тот времеа де ак8м фаче антпзріре маї віе дек8т віиторі8а, ші челе в8з8те л8кр8азз маї п8тернік ат8пра інімії л8ї дек8т челе невз8те. Ан л8птз непрек8рматз к8 сімціріле, ом8а аічі жос є маї п8цін дестоїнік а к8ноаще л8кр8ріле лімпедє ші а 8рма в8рт8теа чеа к8ратз. Челе маї новіле анчен8т8рі сз стрікз де ніще волд8рі ап8се тр8пещі, прек8м сз стрікз корзбіереа віеції де в8нт8рі ампротівітоаре, д8пз анцелепт8а ашеззм8нт д8мнезїеіск соарт8а ом8а8ї єсте а ста ампедек8нд8се, а мерце кзз8нд ші прін рзтзчірі а сз фазе анцелепт ші б8н; кзчі формареа д8х8ла8ї сз8 аре сз фіе 8н л8кр8 дін алепере слободз, 8н род копт к8 сілінца са анс8ш ші о бір8інцз к8цігатз д8пз о л8птз інімоасз, біне л8птатз. Тот ом8а сз аналуцз н8маї к8 анчет8а дела чіле де жос ла челе маї де с8с, дела ант8нерек ла зіорі ші маї пе 8рмз ла л8мінз. Нічі ґені8а чеа маї маре н8 єсте деодатз ачеа че поате сз сз факз, чі н8маї д8пз депріндере м8лтз аж8нце ла дестоїнічіа, де а п8теа домні песте матеріе ші аї да єтіпарі8а мзрімеї сале.

Ан ом сз афлз л8кр8нд доаз фіінце ф8ндаментале: сімціріле ші д8х8а; фіешкаре трев8іе сз л8кр8зе амз8рат нат8реї сале. Д8х8а нічі дек8м н8 єсте

през8ріт а оморж сімціреа, чі н8маї а о андрепта спре бінеле ом8а8ї. Аічі пе пзм8нт, аналт8а ші ап8с8а єсте к8 сфат превзз8торі8 ампрезнат ан ом, ка 8н8а прін алт8а сз сз анф8рнезе, ші семжнца нем8рірії сз сз креаскз ант8р8 ної маї м8лт прін в8нт8рі, дек8т прін боаре ліне. Єсте 8н ашеззм8нт анцелепт де с8с, к8мк8 ом8а л8пт8нд8се к8 сімціреа. Є сіліт а к8ціга к8 остенеалз пзп8нда флоаре а оменіреї. Аколо 8нде мінтеа є анвечінатз к8 сімціреа ші сімціреа к8 мінтеа, ом8а єсте ан чел маї ф88мос ал сз8 жок. Мінтеа фзрз сімціріле тр8пещі сз веде кз н8 аратз маї м8лт пе ом, іар сімціріле фзрз мінте токма н8.

П8нз к8нд ом8а трзїеце ант8р'о старе к8 тот8а довіточаскз, єл сз сімте м8ау8міт сін88р прін д8лчєціле сімцірілор; дар сз скімез ачєаста, андатз к8т сз анчене к8лт8ра д8х8ла8ї. Да тре б8інцєле л8ї челе тр8пещі сз ансоцєск ак8ма ші алтеле маї аналте, але д8х8ла8ї. Пентр8 8н ом децент ла мінте токма аша де фіреце єсте а к8цєта, прек8м а м8нка ші а беа. Фірічіреа чеа маї 'наатз а ом8а8ї є ампрезнатз к8 маї мареа десволтаре а мінції сале. К8 к8т стз маї 'наат к8лт8ра д8х8ла8ї сз8, к8 ат8та маї ві8 аші сімте єл новілітатєа са, ші к8 ат8та є маї копілзредаскз а са б8к8ріе к8носк8нд, к8мк8 к8 д8х8а чеа к8латіват ініма д8цін8т пас ант8кма. Єсте о дреаптз в8гаре де сеамз: н8ма ан огаінда 8ндеї лініціте сз веде чері8а. К8 к8т є ом8а маї к8латіват ші маї б8н, к8 ат8та маї лімпедє ісз дескїде л8ї віиторі8а, к8 ат8та маї б8к8рос ал антїмпінз пе ачєла, к8 ат8та маї д8лчє єсте

АН ІНІМА СА ПАЧВА ДЪМНЕЗІАСКЪ, ПЕ КА-
РЕА ДЖНІА О ТРЕЧЕ КЪ СІНЕ ДІНКОЛО.

КЪЛТЪРА ОМЕНІАСКЪ НЪМАЙ КЪ АНЧЕТЪА
ШІ ТРЕПТАТ СЪ КОАЧЕ, ДЕСПРЕ АЧЕАСТА
МЪРТЪРІСІМЕ ІСТОРИА ЧЕА МАЙ ВІКЕ А ОАМЕ-
НІЛОР. ДАНЦЪА АЧЕІАШ СЪ ТРАЧЕ АН ЛІНІЙ
ФОАРТЕ ДЕПЪРТАТЕ СТЪЖМЕ, ПЕСТЕ ТООТЕ
НАЦІІЛЕ КЪЛТІВАТЕ. Да оаменіі ші попоа-
реде крѣде н'аѣ фост нічі одатъ адевз-
рата ферічире чекаші маі андеаѣнгатъ.
Фъръ кълтѣра оменіаскъ нѣ есте нічі о
ферічире пентрѣ попоаре. Че неоменіре сѣ
поате сокоті, ла каре нѣ с'ар фі сао-
бозіт, ѣн ом, о націе, ба ші ѣн шір
антрег де націі, ла каре ліпсеа моралі-
тата! Тоате фъръделеціле сѣнт кѣно-
скѣте аколо, ѣнде добіточіа преаомнеѣе
антре оаменіі ан деплінаѣ нецермѣрре.

Рідікареа оаменілор дін добіточіе сѣ
фъръ пе анчетѣа ші кѣ ѣн споріѣ тре-
птат маі не вѣгат ан сеамъ. Аѣ тре-
кѣт сѣте де ані, пѣнъ кѣнд сѣ арѣтаръ
оареші каре ѣрме де морал. Да анчепѣт
зѣчеа антрѣ антѣнерек ші недесволтате
сѣмінціле, дін каре ера сѣ сѣ факъ омѣа
аѣеа, че треѣѣеа аѣз фаче поѣрбіт натѣ-
реі саае; ел треѣѣі сѣ треаѣъ прін о
школаѣ андеаѣнгатъ а ліпсеі, маі наінте
де че ар фі аѣѣне аѣеле сѣмінце ла оареші
че десволтаре. Дѣпъ че ѣнносѣа ші крѣ-
дѣа ом кѣ трѣпѣа с'ар фі арѣнкат ан
коаче ші анколо маі мѣате сѣте де ані
— ші чіне ціе нѣмѣрѣа аѣестора? —*)
фъръ аѣз пѣтеа аѣѣта пе сіне ансѣш
антрѣ аѣа нецііицъ ші рѣтѣчире, маі пе
ѣрмъ антѣмплареа (casus) ші ліпсеа ал
амѣзѣаръ ла мѣате, каре трептат ал

маі десѣлѣѣтѣчеа. Прекѣм дін аспра кре-
мене вѣтѣндѣсе ес скінтеі, ѣша ера фѣ-
рѣ андоіалъ ші кѣ омѣа чел крѣа ал на-
тѣрѣі, антрѣ каре адѣнк дормітоареа
пѣтере де а кѣѣета, сінтѣр прін лобітѣрѣі
аспре сѣ деѣептѣ. Деспре чеі дінтѣі
паші а десѣлѣѣтѣчиреі омѣаѣі авем ноі
дін вѣакѣрїле прїме нѣмаі традиціі ші по-
вѣші, каре н'аѣ маі мѣатъ пѣтере, декѣт
а не да анкредінаѣре апроапе де адеѣѣр
(probabilitas): дар історіа попоареаор
ноае анкѣ некѣлтіваѣте не дѣ ан мѣнъ
мѣѣѣра, кѣ каре сѣ пѣтем мѣѣѣра кїпѣа,
дѣпъ каре с'аѣ кѣлтіват омѣа ан чеае
маі вѣтѣжне вѣакѣрї, дін прїчїнъ кѣ кѣр-
сѣа кѣлтѣреі тоѣдеаѣна ші прѣтѣтїндеі
тоѣ кам аѣелеаѣ скїмеѣрї аѣ авѣт. Реѣі
кѣм се аѣмінѣаѣъ сѣлѣатїкѣа індіан, ші
жѣдекъ анѣѣрѣпт ла времїле аѣі Німроѣ
саѣ а челѣі дінтѣіѣ Фараон.

Кълтѣра, аѣмінареа дѣѣѣаѣі оменіск
нѣ спореѣе антрѣѣн кїп прѣсте тоатъ фа-
ѣа пѣмѣнтѣаѣі; аѣеаѣта антре атѣтеа
феліѣрї де рѣлѣціі ші ампреѣїѣрѣрї ар ші
фі кѣ непѣтїицъ. Ансѣ тоате трептеле
кѣлтѣрїі сѣ аратъ ан аѣеаѣші рѣѣтїмп де
време, де одатъ, адекъ: ан тоате вѣакѣ-
рїле вѣі аѣла ѣн ом, о націе маі аѣмін-
тѣ де кѣт тоатї, ші де аѣі кѣѣтѣнд ан
жос вѣі да іарѣші де ѣн ом саѣ націе
маі антѣнкатъ де кѣт тоате. Омені-
меа е прѣтѣтїндеі антрѣ метаморѣозъ
(преѣаѣере) непрекѣрѣматъ, ші еа сѣ аѣе-
мѣнъ бїнішор ѣнѣі копачїѣ преамаре, че
деодатъ поартъ ан вѣрѣѣа сѣѣ тоате
времїле анѣаѣі. Аѣеаѣта, ѣнде треѣѣеа а
сѣ кѣлтіва оаменіі прін оаменіі, нѣ сѣ
поате алѣфелїѣ антѣмпла. Кѣчї адекъ
кѣлтіваѣторїі нѣ стаѣ прѣтѣтїндеі антрѣ
аѣеаѣші анѣлѣїме; нѣ тоѣі аѣ аѣеаѣші

*) Дѣпъ кѣѣїреа ші ешіреа аѣі дін рѣѣа
пѣмѣнтѣск, домнілор Теолоѣї! —

дар де а амнзртзші лзміна кз алції; нз тоці аз ачелеші мжлоаче ла мжнз; нз тоці оаменії ші попареле сжнт антр'зн кіп пріімітоаре де кзлтзрз. Невзнїіле сз хзрззек аша де зшор, ка ші вістіерїіле анцелепчїзней. Ан тоате пзрціле калеа оаменїлор есте асемenea знсі лавїрїнт, кз кзї ан тоате латзрїле, знде нзмаї пзціне кзрзрї азк ла цжнта чеа маї дїн лонтрз; авем дар' дрепт а не мїра, дакз кзрзла кзлтзрїї оменїлор іа зн андрептарїс атжт де непотрївіт? Да нороаде антреці сгз мїнтеа ангропатз сжпт довіточїе; знеле сжнт апзсате де жгзла кїмеї шї алтеле де а сзрзчїей *); анїептареа азхзлзї є амповоратз де тіранїзм; анзш ла націїле кзлтївате, кз аналтзла мзлате апзкзтзрї апзсе сжнт местекате, дар сз пофтеїе лзкрз кз непзтїнцз, дакз чїнева вреа а пзне не тоці антрз ачелешї треаптз а кзлтзрїї, шї тот деодатз не чеа каре аз рзмас анзрзпт дїн лїпсз шї фзрз аса вїнз, ла осжндеїе зрїсїндазла.

Ан ом тоате сжнт мїнзнате шї вздек аналта лзї презрїтз. Трзшла лзї есте зн че антрег, мзїстрос, компзс дїн пзрці марї шї мїчї, тарї шї кзргзтоаре. Челе маї новїле пзрці, антрз каре сж презлкрз матеріїле тревзїнчоаде ла пзтереа віецїї сжнт аскзнсе анцелепцеїе ан лонтрзла трзпхлзї сзз. Деосївітеле сале мззлзврї шї їнстрзмінте але сїмцірїї сжнт пзсе ла ведеге, каре кз форма шї аплекареа лор рзспннд десзвжршїт оперзціїлор, спре каре сжнт хотзржте. Пе ом антрз адевр ла антрек мзлате віецзїтоаре кз

пзтереа трзпексз, кз їзцеала, кз аверїмеа знсіа саз ал алтзї орган де сїмціре; дар екселенція лзї сгз фзрз андоїалз ан фрзмоаса формз че о аре. Кжтз вжл фз є ампрезнатз нзмаї кз рїдікатзл лзї трзп. Де ар мерце омзл анзсплекат ка зн довіток; де ар фї капзл сзз формат кз гзра шї насзл нзмаї спре а мжнка шї азпз ачесте тоатз стрзктзра мззлзврїлор оржндзїтз: знде ар рзжжнеа аналта са пзтере сзфлетексз, їкоана азмнезїрїї? Нзмаї прїн формареа мззлзврїлор сале спре а пзтеа мерце дрепт, лшї кзпзтз капзл фрзмоаса позїціе шї андрептаре; сїнгзр прїн ачеста довжндїрз креерїї спазїз (лок гол) деетзла спре а сз пзтеа лзці ан тоате пзрціле, шї ашї трїміте рамзрїле сале ан цїос, анзміт прїн осзл спїнзрїї *). Везї кзм с'аз болтїт фрзнтеа та плїнз де кзїте шї їдеї омзле; органеле довіточешї сз трасерз анзрзпт; прїн ачеста сз фзкз зн кіп оменїск, каре прїн десфзтзтоареа са ансзшїре антрече департе пе тоате кїпзрїле алтор віецзїтоаре. Кз кжт омзл сз апропїе маї мзлат прїн органїзациа са де довіток, кз атжта сїмцірїле сжнт маї презкмпзнїтоаре ан ажнзла, шї віче верса. Декзмба гзра есте єшїтз ананїте, насзл тзртошат шї преа мїк, фрзнтеа датз анзрзпт, анкжт тоатз фаца сз азбз асемжнаре кз а маїмзцелор: атзнчї фзрз андоїалз азхзл нз преаомнеїе. Дїн протївз дакз образзла є рзтзнзїт ан формз фрзмоасз овалз, форма деасзпра а капз-

*) Скїмошїї, їнзлланїї дїн знїле очеване ш. а.

*) Апзкз амжнз зн кап саз зн скелет антрег де ом, шї алтзла де еоз саз де алтз віецзїтоаре нїкзвжнтоаре; асамзнеле шї ле жздекз

ЛШІ ПАКАТЪ САЪ БОЛТІВЪ АНАІНТЕ КЪ ПЛЪ-
ЧЕРЕ, КА АША ПЕНТРЪ КРЕЕРІ СЪ РЪМЖІЕ ЛОК
МАІ ЛАРГ; ШІ ІАРЪШІ, ДАКЪ ПЪРЦІЛЕ ДІН
УІОС АЛЕ ОБРАЗЪЛАШІ ДАТЕ МАІ АНДЪРЪПТ
СЪ ШНЕКЪ КЪ ЧЕЛЕ ДІН СЪС АНТЪРЪН ЧІНТЪРЪ
ПЕРПЕНДІКЪЛАР: АТЪНЧІ Е НЪДЕЖДЕ, КЪ ДЪ-
ХЪЛА ВА ДОМНІ, САЪ ДЕКЪМБА ПРЕДОМНЕСК
СІМЦІРІЛЕ, ФЪРЪ АНДОІАЛЪ НЪ Е ПРИЧИНА
ЛІПСА ПЪТЕРІЛОР ДЪХЪЛАШІ, ЧІ АЛТ ЧЕВАШ.

МАІ МЪЛТ АНКЪ ДЕКЪТ МІНЪНАТА СТЪРЪ-
КЪРЪ А ТЪРЪЛАШІ СЪС АНАЛЦЪ ПЕ ОМ АН-
ЦЕЛЕГЪТОРІЪЛА ЛШІ СЪФЛЕТ. АЧЕЕА ЧЕ АН ОМ
ВЕДЕ, АЪДЕ, СІМТЕ, НЪ ЕСТЕ ОКІЪЛА, ШРЕКІА,
ТЪРЪПЪЛА, ЧІ О ФІІНЦЪ ДЕ ШН ФЕЛІЪ МАІ НАЛТ,
КЪРЪШІ ОКІЪЛА, ШРЕКІА, ТЪРЪПЪЛА АІ СЪНТ НЪ-
МАІ ШНЕЛТЕ. АЧЕАСТЪ ФІІНЦЪ МАІ НАЛТЪ
АРЕ НАТЪРЪ ДЕ ДЪХЪ, ПЕНТРЪ КЪ ЕА КЪЦЕТЪ
ШІ НЪ Е СЪНЪСЪ НИЧІ ЛА О СТІКЪЧІШНЕ,
ПЕНТРЪ КЪ ЕСТЕ ПРЕЪРЕІТЪ КЪТЪРЪ НИЩЕ СКО-
ПЪРІ ВЕЧНІЧЕ. ЧІНЕ АР ВРЕА, КА ШН ПЪРЪНК,
А ПРІНДЕ ШМЪРА ПЕ ПЪРІТЕ, ШІ ФІІНДКЪ НЪ
О ПОАТЕ АПЪКА, СЪ ЗІКЪ КЪМЪКЪ НЪ ЕСТЕ
НИЧІ О ШМЪРЪ? ШНДЕ СЪ АРАТЪ О ЛЪКЪРАРЕ,
КАРЕ АН СІМЦЪМЪНТ, НЪШІ АРЕ ШІЕШІ НІ-
МІК АСЕМЕНЕА, НИЧІ О ІКОАНЪ, АКОЛО ТРЕБЪІЕ
СЪ ФІЕ ШІ О ПРИЧІНЪ, КАРЕ СТЪ МАІ ПРЕ
СЪС ДЕ ПЪТЕРІА ТЪРЪПЕАКЪ. АЧЕАСТЪ ПРИ-
ЧІНЪ ЕСТЕ АЧЕЕА, ЧЕ СЪ НЪМЕЩЕ СЪФЛЕТ
О МЕНЕСК. АНТЪРЪНЪСЪЛА ЗАЧЕ АНАЛТА АЧЕА
ПЪТЕРЕ ДЕ АЖЪДЕКА ДЕСПРЕ СІНЕ АНЪСЪШ ПРЕ-
КЪМ ШІ ДЕСПРЕ ТОАТЕ АМПРЕЦІЪР ДЕ СІНЕ;
А ІСПІТІ АНЪСЪШІРІЛЕ МЪЛТОР ЛЪКЪРЪРІ; МАІ
МЪЛТЕ ОБЖЕТЕ АЛЕ АСЕМЪНА ШІ АЛЕ ДЕОСІКІ
ДЪПЪ ПРЕЦЪЛА САЪ НЕПРЕЦЪЛА ЛОР, ШІ АША
МАІ АНКОЛО ДЪПЪ ФЪКЪТЪ АЧЕАСТА АСЕМЪ-
НАРЕ А АЛЕЦЕ КЪНОСЪТЪЛА ВІНЕ САЪ РЪЪ, ПЪ-
РЪРЕА САЪ АДЕВЪРЪЛА, ФЛОЛОСІТОРІЪЛА САЪ СТІ-
КЪЧІОСЪЛА, МАІ БЪНЪЛА САЪ МАІ РЪЪЛА, АН-
СЪРЪТ, АШІ АЛЕЦЕ ШІ А ЛЪКЪРА СЛОКОД.

АЧЕАСТА ПЪТЕРЕ ЕСТЕ АЧЕЕА, ЧЕ О НЪ-

МІМ КЪВЪНЪ (ratio). ВА ЕСТЕ НОВІЛІ-
ТАТІА ОМЪЛАШІ, ЕА СІНГЪРЪ ШІ НІМІК АЛТЪ.
ПРІН АНЪСА ЕСТЕ ЕА АН СТАРЕ А ІМІТА
ТОАТЕ ЛЪКЪРІЛЕ ДОБІТОАЧЕЛОР. ВЪЛТЪРЪЛА
СВОАРЪ ФОАРТЕ СЪС; ДАР ЕА, ОМЪЛА, СЪ
АНАЛЦЪ ПРІН КОРЪВІІ КЪ МЪІЕСТРІЕ ЛЪКЪРАТЕ
ШІ МАІ СЪС АН АЕР. ПЕЩЕЛЕ АНОАТЪ ПРЕ-
СТЕ РЪРІ, ЛАКЪРІ ШІ МЪРІ; ЕА, ОМЪЛА, АН-
КОНЦІЪРЪ ПЛЪТІНД ТОТ РЪТЪНЪЛА ПЪМЪН-
ТЪЛАШІ. ВІЕЦЪІТОАРЕЛЕ САПЪ НЪМАІ КЪЦІВА
СТЪНЖІНІ АДЖК АН ПЪМЪНТ; ЕА, ОМЪЛА,
ДЕСТЪПЪ МЪЛТЕ СЪТЕ ДЕ СТЪНЖІНІ АДЖК
АН СЪНЪЛА ПЪМЪНТЪЛАШІ ДЪПЪ МЕТАЛЕ ШІ
ПІЕТРІІ; ШІ АНЪСЪШ ДІНТЪРЪ АНФРІКОШАТА
АДЖНЧІМЕ А ПЪМЪНТЪЛАШІ, СКОАТЕ АФАРЪ
МЪРЪЕЛЕЛЕ ДЕ ПОДОАВЪ ШІ НЕГЪЦЪТОРІЕ. ПРІН
МІНТЕ ЦІЕ ОМЪЛА СЪШІ ФАКЪ ШІЕШІ ТОАТЕ
ФЛОЛОСІТОАРЕ, СТЪРЪБАТЕ АН КЪМЪЛА ТЪТЪ-
РОР ЦІІНЦЕЛОР, СЪ ФАЧЕ ЛЕЦІЪІТОРІЪЛА ШІ
ЖЪДЕКЪТОРІЪЛА СЪС АНЪСЪШ. КЪВЪНТЪЛА Е ДЪ-
ХЪЛА ЛШІ ДЪМНЕЗЕЪ АН ОМ; ФЪРЪДЕ АЧЕСТА
ОМЪЛА ЕСТЕ О ВІТЪ, ШІ НЕХЪРНІК ДЕ НИЧІ О
ПРІВІРЕ КЪТЪРЪ ДЪМНЕЗЕЪ, ДЕ НИЧІ О КРЕ-
ДІНЦЪ АН ЧЕЛ ВЕЧНІК ШІ СЪЖНТ, ДЕ НИЧІ
О РЕЛІЦІЕ. ІА КЪВЪНТЪЛА ДЕЛА ОМ: АТЪНЧІ
ІАІ АНКІС ЛШІ ТОАТЪ КАЛЕА КЪТЪРЪ АДЕВЪР,
ШІ ЛА О АНТЪМЪЛАРЕ КА АЧЕАСТА, ЗІЧЕ ШН
ВЪРЪБАТ ДІН ВЕАКЪРІЛЕ НОАСТРЕ, ТОТ АТЪТА
АР ФЛОЛОСІ, ДАКЪ АІ ЧЕТІ БІБЛІА ЛА ШН КАЛ,
КЪТ ШІ ЛА ШН ОМ.

АНЪСЪ КЪВЪНТЪЛА НЪМАІ АТЪНЧІ ДЪ ОМЪ-
ЛАШІ ВРЕДНІЧІЕ, КЪНД СЪ АНДРЕАПТЪ КЪТЪРЪ
ЧЕЛЕ МАІ НАЛТЕ, ЛЪЖНДЪШІ АСА СФІНЦЕНІЕ
ДЕЛА РЕЛЕЦІЕ. ДЕ АШІ ІА АНДРЕПТАРІЪЛА АН
УІОС НЪМАІ СПРЕ ЧЕЛЕ ПЪМЪНТЕІРІ, СПРЕ ЧЕЛЕ ФО-
ЛОЛОСІТОАРЕ ШІ ДЕСФЪТЪТОАРЕ: АТЪНЧІ ОМЪЛА
НЪ Е АЛТ НІМІК, ДЕКЪТ ЧЕА МАІ ПРИЧЕПЪ-
ТОАРЕ, ДАР ТОТ ОДАТЪ ШІ ЧЕА АНФРІКО-
ШАТЪ ДІНТРЕ ТОАТЕ ВІЕЦЪІТОАРЕЛЕ ПЪМЪН-
ТЪЛАШІ. НЪ КЪВЪНТЪЛА АН СІНЕ ФАЧЕ ПЕ

оаменї вѣнї, чї кредїноаса пѣзїре а по-
рѣнчїлор лѣї. Ва єте ка шї о мѣнѣ ан-
тїнѣ ан калеа вїртѣцїї; дар' ачелѣтѣ
мѣнѣ нїчї не поате пе ної дѣче нїчї ам-
пїнѣ ла вїртѣте. Кѣвѣнтѣла аре кѣ аде-
вѣрат пѣтереа дѣтѣтоаре де леѣї, дар'
пѣтере ексекѣтївѣ стѣ ан воїе.

Прїн кѣвѣнт стѣ омѣлѣї дескїс ѣн о-
чан де пѣзчерї шї вѣкѣрїї. Нѣ вом зїче
мѣлт, де вом антѣрї: тоате пе пѣмѣнт
сѣнт пентрѣ омѣла кѣвѣнтѣторїѣ, дела
стежарїѣ пѣнѣ ла іарѣѣ, дела влѣфант
пѣнѣ ла берме. Фѣрѣ дѣнѣла ар фї тот
пѣмѣнтѣла маї морт, шї тоатѣ вогѣцїа
лѣї н'ар фї маї вѣнѣ дескїс о грѣмадѣ
де матерїї, ла каре нѣ сѣ афлѣз нїчї ѣн
зїдарїѣ. Вїца де вїе нѣшї мѣнѣкѣ ѣа стрѣ-
гѣрѣла сѣѣ; нїчї рѣжа нѣшї сїмте ѣа
фрѣмсеца шї дрѣгѣлашѣла сѣѣ амїрос.
Фѣрѣ ом діамантѣла заче фѣрѣ прец сѣнт
кременї. Нѣмаї ан ом шї нѣмаї пентрѣ
дѣнѣла сѣ амвоїеск тоате анцелѣпѣще;
сїнгѣр кѣвѣнтѣла лѣї єсте ачела, каре лї
анокїлеаѣѣ лѣї тот траїѣла, тоатѣ вѣ-
кѣрїа.

Шї добїтокѣла прївѣще ан єс кѣтрѣ д-
зѣрѣла черїѣ; дар єл нѣ сѣ десфетеаѣѣ
антрѣ фрѣмсеца ачелѣїашї. Пѣмѣнтѣла кѣ
але сале продѣктѣрї стѣ гата пентрѣ
тоате зїдїрїле; дар нѣмаї пентрѣ ом сѣ
аратѣ ан аса недескїсѣ помпѣ. Сїнгѣр
єл прївѣще кѣ ѣмїре дїн мѣнѣї ан ва-
леа чеа фрѣмоасѣ ка раїѣла, кѣнд антр'
ачеа вїтеле че пак пе лѣнѣѣ єл, нѣ каѣ-
тѣ дескїс сѣшї домолеаскѣ фоамѣа кѣ
єрѣї шї вѣрѣїенї. Нѣма омѣла аскѣлтѣ кѣ
десфѣтаре анкѣнтѣтоареа армонїе де то-
нѣрї, шї кѣноаѣе мѣїестрїа а 'нокїла вор-
вїреа ачелѣта а сїмѣемїнтелор пѣнѣ ла о
треапѣтѣ аналѣтѣ де мїраре, каре нїчї о

вїеѣїтоаре нѣ поате сѣ о кѣпрїндѣ. Нѣ
маї омѣла поате прїїмї ан сїне фермерѣла
артелор, прїн каре атѣт шїешї кѣт шї
алтора лшї амфрѣмсецеаѣѣ аса фїїнѣѣ,
кѣнд антр'ачеа вїта нѣтѣнѣѣ трече пе
лѣнѣѣ мѣреаѣа четѣѣѣїе а ѣнѣї прїнѣ, не-
вѣгѣнд ан сѣамѣ але єї фрѣмсецї шї грѣ-
беѣе ла гражѣла сѣѣ, ѣнде єра деаѣтѣ
а мерѣе шї маї 'наїнте. Фѣрѣ кѣвѣнт,
тоате ачелѣте вѣкѣрїї, анкѣ шї челе але
вїеѣїї соѣїале ар фї перѣѣте. Сїнгѣр прїн
кѣвѣнт ісѣ фаче омѣлѣї кѣ пѣтїнѣѣ а
сїмѣї пѣзчерїле прїетїнїеї, вѣкѣрїа де а
пѣтеа фї кѣтрѣ алѣїї мѣлѣѣїторїѣ, де-
сфѣтареа кѣ аѣ пѣтѣт фаче вѣрѣн вїне,
шї ѣїмїтоареа пѣзчере, кѣмкѣ аѣ лѣ-
крат саѣ пѣтїмїт кѣ ѣенерозїтате пентрѣ
чїнева.

Прїн кѣвѣнт лї єсте омѣлѣї калеа де-
скїсѣ кѣтрѣ о спорїре де апѣрѣреа. Ан-
кѣ шї акѣма вїеѣїтоареле сѣнт тот а-
чеа, че аѣ фост анїнте кѣ кѣтева мїї
де анї. Нѣзѣїрїле, пѣтерїле шї вольѣрїле
де а мѣїестрї, натѣра леаѣ рѣстрѣнѣ антре
нїѣе ѣотаре немїшкате: фѣрѣ новаѣѣ шї
грїѣѣ омїнеаскѣ нїчї ѣн соїѣ де вїеѣї-
тоаре, нїчї о планѣѣ нѣ се 'новїлеаѣѣ. Кѣт
де 'налѣ стѣ омѣла пѣдеасѣпра добїтоаѣї-
лор прїн кѣвѣнтѣла сѣѣ, шї антре оамѣ-
нїї кѣрѣнтелор вѣакѣрїї крѣде, вѣкї, шї ан-
тре чѣї дїн вѣемїле ноаѣтре кѣт де марѣ
дескїлїнїре єсте! Чїне нѣ кѣноаѣе спорї-
реа омѣлѣї ан арте шї ѣїнѣѣ дїн вѣак
ан вѣак! — Омѣла мѣгѣрѣ стелеле черїѣ-
лѣї шї сокоѣѣѣ кѣрѣла лор; єл лшї а-
дѣче шїешї де фѣѣѣ трѣкѣтѣла шї вїїто-
рїѣла; пѣтерїле дѣѣлѣї сѣѣ ажѣнѣ де-
парѣе пѣдеасѣпра пѣмѣнтѣлѣї; планѣрї-
лор, десѣоїнїчїеї шї сїлїнѣлор сале нѣ-
маї є нѣс нїчї ѣн ѣотар; єл прѣсїмте

ШІ НЗДЕЖАДІЕ О ВІАЦЗ ФЪРЪ СФЪРШІТ АН-
КЪ ДІНКОЛО ПЕСТЕ МОРМЖНТ.

(Ва 8рма.)

Аннунціє Літераръ.

Лімба ромжнеаскъ, кѣноскѣтъ де чеї
анвѣцаці ка лімбѣ ордінаріе а попорѣлѣ
роман, ал лѣмеї домніторіѣ, аѣ трас де
маї мѣлці анї спре сінг окії ші лѣрѣа
а мінте а націлор Țропенѣ, чѣлор маї
де фрѣнте. Маї мѣлці вѣрѣаці кѣ анѣ-
лѣпчѣне ші анвѣцѣтѣрѣ анподовіці, маї
вѣртос дін тѣмпѣрїлѣ преа глорїосѣї ан-
пѣрѣції а лѣї Іосїфѣ II пѣнѣ аѣма, не
анѣтат аѣ лѣкрат спре дѣвѣлїрѣа, ші
кѣлѣтѣра аѣестѣї лімбѣї, маї кѣ самѣ ан-
вѣцѣтѣла Петрѣ Маїор, кѣрѣї дѣстѣла нѣ
пѣтем мѣлѣцѣмі; ші алці вѣрѣаці вѣстіці алѣ,
кѣрор нѣме ан зїлѣлѣ ноаѣтре сѣнт тѣ-
тѣрор маї кѣноскѣте дѣкѣт неар фі кѣ
пѣтїнѣцѣ алѣ лѣѣла. —

Тотѣшї анпѣдѣкѣрїлѣ, чеї ста анпро-
тївѣ, парте прїн антрѣвѣїнѣарѣа літѣре-
лор серѣвїці ші парте прїн не-кѣноаѣѣрѣа
антемеїерѣї лімбѣї, нѣ сѣ пѣтѣрѣ кѣ то-
тѣла рїдїка пѣнѣ аѣма. Пентрѣ аѣеаста
сѣ сокотї дѣлїнѣсѣ а о сѣпѣне анкѣ ла о
крїтїкѣ рїѣѣроасѣ, а о дѣвѣлї ан тоате
пѣрїїлѣ салѣ, а о алѣтѣра фѣрѣ преѣѣдѣ-
кѣці кѣ чеа латїнеаскъ, а черѣета тоатѣ
ѣтїмолѣціа; а о анѣѣцоша кѣ сорорїлѣ
салѣ, чеа італїнеаскъ, фрѣнѣеаскъ ші спѣ-
неаскъ, ші а сѣрѣѣате тоатѣ аналѣціа,
ка маї пре 8рма кѣноскѣнѣдї фірѣа сѣї
кѣноаѣѣм ші анпѣдѣкѣрїлѣ чеї стаѣ ан-
протївѣ кѣ ісѣоарѣлѣ лор, ші аша сѣ лѣ

пѣтем чѣлѣа рїдїка, ші аѣестѣа, а-
сѣтѣла. —

С'аѣ лѣкрат аша дѣрѣ тоатѣ грам-
матїка, антрѣвѣїнѣїнѣа літѣрѣлѣ латїнеції,
с'аѣ ашѣѣат рѣѣлїлѣ орѣѣграфїї аѣнѣ
натѣра лімбѣї, ші с'аѣ ѣотѣрѣт пронѣн-
ціа дін фірѣа літѣрїлор фѣрѣ алѣ скїмосѣ,
с'аѣ сїмплїфїкат тоатѣ конѣформациа, ші
с'аѣ лѣснїт сїнтакѣсѣл фѣрѣ ал рѣпї дѣ
фрѣмѣѣѣлѣ салѣ, ші с'аѣ дѣстѣпат ѣн
ісѣвор ноѣ спре кѣлѣтѣра ші дѣплїнїрѣа
лімбѣї. Іарѣ маї вѣртос с'аѣ дѣскїс ѣн
кѣмпѣ ларѣ, чѣлор маї мѣлці аѣ ан пар-
те, аѣ дѣ тот неѣѣноскѣт, спре черѣета-
рѣа таїнелор лімбѣї аѣестїа, спре нѣтрї-
рѣа мїнції чѣлор анвѣцаці, ші спре фо-
лѣсірѣа, чѣлор дѣ анвѣцѣтѣрѣ іѣвїторї.

Опера аѣеаста, дѣ маї мѣлці ан літѣра-
тѣра націоналѣ ші сѣрѣїнѣѣ фѣартѣ ѣмѣлаці,
вѣѣѣтѣ, ші дѣ дѣншїї апроѣѣтѣ, ші ка
ѣн темѣїѣ ноѣ ал лімбѣї ноаѣтре лѣѣѣа-
тѣ, сѣпт тїтѣлѣ:

Tentamen Criticum

in Originem, derivationem et formam
linguae Romanae in Dacia vigentis vul-
go valachicae, Auctore A. Trebonio.
Țз ва да ан типографїа Пѣрїнцілор Ме-
ѣїтарїці ан Віенна, кѣ капѣтѣл анѣлѣї
аѣестѣїа. Да тїпарїѣ; ла акѣрѣїа прѣнѣѣмерѣ-
ѣї аѣторїѣлѣ кіамѣ пре тоці вѣрѣації іѣвїторї
дѣ шїїнѣцѣ ші дѣ кѣлѣтѣра націоналѣ, со-
котїнѣ кѣ аѣеастѣ картѣ прѣкѣѣм шїѣшї,
аша ші націїї ва фі спре чїнѣте; ші а-
сѣмнѣнѣа ѣн прѣѣѣѣ фѣартѣ кѣмпѣѣтат, ѣе
нѣ ва треаѣе чїнѣї крѣїѣарї дѣ арѣ. пре
коалѣ, дѣ карѣ тїпѣрїте вор вѣнї кам
ла доаѣѣнї; ші аѣнѣ ѣе Țз вор фі сѣѣ-
скїс доаѣ сѣте дѣ прѣнѣѣѣѣрѣнці анѣатѣ

сз вор тінзрі ші сз вор тріміте, скз-
зінд прецѣл кѣ атжта пентрѣ ачещіа, кѣ
кжт маї мѣлці вор фі пренѣмзраці, іарз
де нѣ рідікжндѣл, тотѣші ан термінѣл
маї сѣс нѣміт ашззіндѣл пентрѣ чеї не
пренѣмзраці. — Дін партеа тіпарїѣлѣл сз
ва пѣрта грїжз де хжртїе кѣратз ші фрѣ-
моасз, ші де літере неїде.

Вїена, 24. Септемврие 1839.

Tentamen criticum linguae daco- romanae!

Патрѣ тентаміна критїка але лімбей ромж-
нещї сз афлз кѣ цїреа меа ан зїоа де
астззї лѣкрате ан манѣскрісе де патрѣ
взрѣаці ромжнї, дїнтре карїї маї тоці сжнт
пѣблїкѣлѣї ромжнеск шї дїн алте скріерї кѣ-
носѣкѣці. Жн семн преабѣн пентрѣ лімба ноа-
стрз. — Ансз тоате критїчеле помє-
нїте мїе кѣносѣкте, сжнт лѣкрате ан лім-
ба націоналз; сїнгѣр Д. Явгѣст Требонїе
сокотї а фі требѣнчїос, сз сз маї скріе
чева ан ачест обжет шї антр'о лімбз кѣ-
носѣктз ла тоатз вѣропа. Вѣ петрежнд
ан лѣнїле верїї ачестѣї ан ла Вїена, авѣїѣ
прїлеж ан дїскѣрѣрї маї десе а черка маї
деапроапе скопѣл че'лар абеа Д. Явктор кѣ
лѣвдата критїкз шї анѣміт че сз атїнѣе
де едіціа єї ан лімба лѣтїнѣскз. Рзснѣи-
єл пе кжт де жшор, пе атжта шї де мѣл-
цѣміторїѣ стзтѣл ан дїклараціа, кѣмкз
длѣї акѣма, кжнд о мѣлціме де лнѣзцаці,
ба шї мѣлте стзпжнїрї пжндеск, жнде вор
сз єасз ромжнїї кѣ десволвіреа шї антєме-
їереа націоналітзції шї кѣ кѣлатївареа лім-
бей салє, дорєще а'шї лнпзртзшї ідеїле
салє нѣ нѣмаї конфрацілор чї шї маї вжр-
тос чєлор стреїнї. Скопѣл єсте сфжнт;

ші акѣма сз кѣштз мїжлоачеле спре ал
реалїза пе ачєла. Д. Явктор кѣм сз вїде
дїн анонціа дєсѣс, нѣ пофѣцїе дєла Ч. Пѣ-
блїк пренѣмерациє де банї лннїнте, чї сїн-
гѣр сѣвскріпціє, дїн карє сз поатз фі
лнкрєдїнцат, кѣмкз лѣкрѣл шї остєнєлєл
дєсалє ва фі прїїмітз шї оарєшкѣм рзс-
плєтїтз.

Редакціа ачєстор Фої дїн парте'шї роа-
гз пе тоці ачї дд. Корєспондєнці шї дї
сзї спрїжїнїторї прїєтїнї, ан Ярад, Блаж,
Златна, Нєсѣлѣ, Сїбіѣ, Бѣкѣрєцї, Країова,
Іашї, Роман, Галац, Логож шї пе аїреа,
карїї бїневоїа пзнз акѣм а трїміте лн-
коачє чч. адресє але Д. Ябонаці ла Газетз,
сз бїневоїаскз кѣ капєтѣл ачєстѣї ан а
трїміте ла редакціа ачєста тотдєодатз
ан фої дєсїбіте шї сѣвскріпціа ачєлор
дд. четїторї, карїї дорєск а прїїмі крї-
тїка маї сѣс нѣмітз. Явєм недєждє, кѣм-
кз консорцілє ноастрє, ЧЧ. Редакції але
Кѣрїєрѣлѣї ромжнеск шї але Ялвїнеї
ромжнещї лнкз вор ста длѣї Явктор ан-
тр'ажѣторїѣ, рекомжнджнд Пѣблїкѣлѣї о-
стєнєлїлє дєсалє.

Г. Барїц, Редактор.

Я Н В Р Д О Т Ъ.

О фрѣмоасз шї тїнзрз коконїцз сє
мзрїтз дѣпз жн вжтржн непѣтїнчїос. Кжнд
сє дѣчєлѣ ла вїсѣрїкз спре кѣнѣнїє, зїєз
фіакзрѣл (кїрєшл) кѣтрз джнса де маї
мѣлте орї. „Пе мїне мз кїамз Іоан, пе
мїне мз кїамз Іоан!“ іарз кжнд антрєвз
мїрѣса, де че зїче єл ачєста, рєспѣнєсє
кїрєшл, ка сз цїнї бїне ан мїнте нѣ-
мєлє мєѣ, шї сз нѣ зїчї одатз: „Дрѣкѣ
маѣ дѣсє кѣ ачєста ом ла кѣнѣнїє! Др. В.

Сз дз афарз ан прїв. тїпографїа лдї Іоанн Гзтт.